

Kremenjak

Politički list za interese grada Šibenika i okolnih sela.

Kremenjak izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na pò godine Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Pojedini broj 4 pare (2 novč.)

Naše polje i naši poljari.

Neprestano nam dolaze tužbe, da u svim našim poljima vlada sa strane nadležnih organa velika zpuštenost, kakve još nikada do sada nije bilo. Poljski putevi zpušteni su silno, da nemožeš gore; voda ih je izrvala i uvijek ih dere, a nikad da bi se iko sa strane općinske postarao, da ih se popravi. Prokopani prohodi za odticanje vode na više mjesta su zatrpani, pak kad navale kiše, voda, nemogući da nadje oduška, razlijeva se te dere i pravi štetu po krvavim trudima težačkim. Jedan put su i ti prohodi za vodu i puti po polju bili uredjeni, da je bilo milota, a sad, ima koje vrijeme, ono što je bilo propada, voda ruši, a nikoga nema da uzdrži il popravi. Mi neznamo, što ljudi na općinskoj upravi rade i što misle i razume li oni, koja se šteta time nanosi težaku i njegovom polju i to baš sada, kada ga bič za bičem stiže i nemože da odoli ni trudom ni troškom, da odbije od sebe zlo, koje mu prijete. Ili mu zar nije dostatna pokora od peronosperie i od filoksere?!

Svak od polja i od težaka pita, svak od polja i od težaka očekuje, svi po rodu, kojim ponesu polja, sude o dobroj godini ili lošoj, al niko, da bi se potrudio, du se malo pobrine i dodje u susret trudbeniku težaku, da mu bar dađe dobre poljske pute i da ga odbrani od vode i poplave.

To je jedno, a imamo još i drugo. Nijesmo vidili časa da se ukinu pudari i pudarske zloporabe, a da se zavedu poljari, da čuvaju težaku trude njegove težačke u polju. Svak je to rado primio i išlo je dobro jedanput a sad je i to zanemareno, da je prava sramota. U poljarskoj službi nema nijednog reda, tu se nezna, ko je poljar, kad su njegovi satovi službe poljske, tu poljar ide u polje kad ga volja, vraća se kad ga volja, događaju se po polju neredi, štete, lupeštine, sijeku se panji, kradu se novi nasadi, taru se polja, a nikad se ne zna ko to čini, svak prije sazna neg sam službeni poljar. Ima, doista, i dobrih poljara, al što će i oni, kad s glave riba smrdi. Oni čine što mogu, a k tomu se boje, da kome neugaze na žulj i zamjere mu se, te da ne polete iz službe van. A osim toga, stvar je i u tome, da su gospodari situacije i položaja uprav oni najgori, kojima je dana služba iz hatora i radi stranke. — Kakva ćeš da tare briga čovjeka, koji nije posjednik poljskih zemalja? što je stalo kojemu n. pr. doturu, da vrag odnese sve po polju, kad on amo dobro stoji, kad mu rendi što je ovo ovako. Što prudi, da hoće ovaj il onaj poljar pošteno da služi i tuži štetnika, kad oni, koji su na glavi, nečuju — gluvi su?! Kako će poljar od poštenja i dobre volje da bude strog, kad mu se može dogoditi da očepi onoga, kojemu su otvorena vrata do poglavica, i da tu poštenoga poljara tuži i okrivljuje, a poljar do dva-tri dana mora šikati iz službe. To je pomaganje nereda.

Nek nam se nereče, da smo pristrani, jer mi bi smo voljeii pohvaliti il mučati, kao što smo do danas mučali, ali kad se vidi da sve to idje to-gore, onda nam je dužnost reći, što mislimo i što znamo. A tužaba ima oda svih strana, da je ovo stanje gore, neg je bilo pod pudarima i da težačka muka u polju nije ni malo sigurna. A ove su godine, teške godine i krvave, kad se svaki novčić čuva i teško stiče.

A zlo bi bilo, kad bi se imao obistiniti opći glas, da poljarska služba prima sve one zle poroke i navike, što ih imalo pudarstvo, zbog česa je ono i došlo na loš glas i moralo biti ukinuto. To bi bilo jedno veliko zlo, a tome zlu bile bi krive starešine, koje to zlo il puštaju bez kazne il indirektno pomažu bilo kako. Jer uvijek — s glave riba smrdi.

Jedanput se je težačka muka u polju morala čuvati od nekih pudara. Mi se ufamo, da se to neće dogoditi i nekim poljarima. Nek providi — ko mora.

A zašto se poljarska služba neodredi katkad i po noći; onako iznenada. Ali — kad se plati, da se i služba vrši, a ne — da se u krčmi pije.

Glas mnogih težaka.

VI. RAZGOVOR

IZMEDJU KREMENJAKA I SLEVENJAKA.

Slev.: Dakle, čuješ; prije neg počmemo, znaj da sam poslije našeg zadnjeg razgovora imao veliku prepirku sa nekim našima.

Krem.: Ajde, vraže! — A o čemu?

Slev.: O popim i fratrim, koji hoće tu novu politiku i novu stranku klerikalnu.

Krem.: Pa?

Slev.: Zbio sam ih u rog. Nijesu znali šta odgovoriti. Bio sam dobro upamtio tvoje riječi, pak sam im dobro sve po tanko raztumačio, da nijesu mogli nikud ni makac.

Krem.: Ma ne šališ se?!

Slev.: Ni za reći! I dali su mi na koncu pravo. — Bilo je tu, znaš, i onih, što šetaju i primaju plaću samo za to, da agituju za one na općini; htjeli su, da me predobiju obiljem riječi, al ja sam im otkresao po svih sedam zakona i tute, pred svima, dokazao, da lažu i da neznaju šta govore; i da govore to samo za to, što primaju mukte plaću il se nadaju kakvom zalogaju il oglođanoj kosti. Rekao sam im u oči, kako ih nije stid i sram i svi su mi drugi dali pravo, a oni utekli kao kukavice.

Krem.: A koliko je bilo ovih?

Slev.: Ta znaš, ona dva tri, što ližu tudje pijate.

Krem.: A onih drugih?

Slev.: Biće ih bilo 10-15. — Znaš, nijesu htjeli iz početka vjerovati, ali poslije sam ih predobio i sve im lijepo rastumačio i dokazao, dok nijesu i sami uvidjeli i uvjerali se, da je onako, kako ja govorim. — Bio bi im još govorio i o tome, kakvi bi morali biti mi, ako hoćemo da budemo pravim Hrvatima i korisni narodnoj stvari, al, jadan ja, nijesam dobro znao istumačiti se; — o tome si mi onako na let govorio, pak sam odmah opazio, da mi fali riječ.

Krem.: Pušti, bolan; ima i za to vremena, pa 'š ti to naučiti kâ iko. Neg, sad mi kaži po duši, nećutiš li ti zar sada neko zadovoljstvo u duši poslije, nego što si dokazao i naučio one svoje prijatelje pravu istinu, a učinio, da se ona dva tri plaćena ližimuktaša zasrame i pobjegnu?

Slev.: Čutim li zadovoljstvo?! pitaš. — Ja se sam sebi činim drugim čovjekom i da vrijedim deset puta više, neg prije. — Nikad ovakog zadovoljstva.

Krem.: Pa zar to nije ljepše, neg ići razbijati stakla, fenjere, derati se po ulici kao pijana rulja i u takom, bolje odgojenih ljudi nedostojnom stanju klicati ili bolje derati se živio onome, što nam je najsvetije, što nam je najmiliji id al svima bez razlike — derati se: *Živila Hrvatska!* — Šta veliš?

Slev.: Šta 'š da rečem? Nemoj mi to niti spominjati više.

Krem.: A što bi ti rekao, bi li ti bilo drago, da, recimo, ti, kao čovjek od nekoga znanja, finog načina postupanja, sutra se nadješ u kakvom velikom društvu, recimo, Francuza, Nijemaca ili, recimo, Talijanaca, sve ljudi izobrazjenih, ljudi od znanja, pak ti tute zavedeš s njima razgovore o svemu i svačemu, i tute ih svojim razgovorom osvojiš, nadmašiš sviju, privučeš sve društvo k sebi svojom učenošću, finim načinima, razboritim i umnim razlaganjima, kojima se niko od njih nemože da otme, nego se naprotiv oni počmu čuditi i diviti tvojoj visokoj izobrazbi, svi te uzljube i priznađu kao prvoga, kao najboljega među društvom i dadu ti prvenstvo među svima? Onda te stanu pitati, koji si i otkle si? — A ti rečeš: ja sam Hrvat. — Reci po duši, bi li ti to bilo kakvo zadovoljstvo? — Misliš li, da bi se mogao iko tu naći, da uvrijedi tvoje hrvatsko ime? — Misliš ti, da bi oni dopustili, da tvoje hrvatsko ime iko tu il igdje uvrijedi? —

Slev.: Gdje je to! — Kad bi ja taki bio, oni bi me branili mačem u ruci.

Krem.: Pa, kad bi se ti onda digao da im prikažeš stanje našeg naroda, kako ga Nijemci i Magjari gnječe, otimlju mu prava, drže ga pod nogama, priječe mu svaki napredak na polju prosvjete i politike, i onda, kad bi ti htio da svoj narod hrvatski uzdigneš, pohvališ, prikažeš ga njihovim očima vrijedna i zaslužna, kaži mi, bi li ti počeo kazivati, kako u nas doma naš narod kao kakva razuzdana rulja izlijeće na ulicu za svaku malenkost, pak tu razbija stakla, fenjere, kamenjem i štapima juriša na ljude druge narodnosti i tu se po ulicama dere vičući i pjevajući u slavu domovine i narodnih ideala i pravi ovake i slične uličarske sramote i budalaštine, — ili bi ti volio kazivati, kako je hrvatski narod vrijedan, pošten, radišan, napredan, kako je sam sebi sagradio toliko univarsa, toliko uzornih srednjih i pučkih škola, kako je digao akademije znanosti i lijepih umjetnosti, kako je dao glasovite ljude svjetskoga glasa Petre i Pavle, kako je dao Strosmajere i deset drugih njemu sličnih, kako je dao Račke, Klaiće, Preradoviće, Zmajove i trideset drugih ovakih, kako je zemlja Hrvata puna svakovrsnih institucija, puna tvornica, kako je u

gospodarstvu napredna kao Njemačka il Francuska, na moru trgovački uređjena u malom kao Engleska, na svakom polju umnog rada da imade kapaciteta t. j. ljudi, čijim se idejama i znanju klanja cijeli svijet i tako dalje i t. d. — Kaži mi, što bi im kazivao i volio kazivati, *ovake* stvari, što prije rekoh, ili *ovake*, što sam ti sad spomenuo?

Slev.: A šta treba i govoriti!? Ono bi se stidio i spomenuti pred njima, a ovim bi se mogao samo dičiti i ponositi — kad bismo to sve tako imali. Al — gdje je to?! — kad ćemo mi sve to imati? — ko će nam to dati?

Krem.: Malo po malo, imaćemo i mi. Al valja raditi i uvijek raditi, jer nam to neće, niti nam to može ko dati il darovati. To valja da sami stičemo, nu ne, vičući po ulicama, neg velikim radom i velikim naukom. A — velju ti — malo po malo. Vidiš Talijance u Šibeniku, a vidiš nas! Oni imaju, kako ti već rekoh skoro, mnogo toga, što mi nemamo; — a većina smo; na vlasti smo. Kako ti skoro rekoh, oni...

Slev.: Ma nu, nu — baš je sad najbolje — kaži mi sve, što misliš da oni imaju, i kako mi tu stojimo.

Krem.: Uprav si mi presjekao riječ, jer sam baš htio o tome govoriti. Dakle. — Kako ti skoro rekoh, oni imaju: *prvo*, svoje lijepo kazalište, — mi ništa; *druugo*: imaju krasna svoja pomješca društva „Casino“, — mi ništa; *treće*, imaju svoju vlastitu kuću, lijepo uređenu, gdje im je škola „Leghe“, — mi ništa, dapače gore od ništa; *četvrto*, imaju žensku privatnu školu kod gospodje Diem, mi ništa; pak, osim toga, još imaju „società filarmonica“ sa zborovima i sa orhestrom, gdje oni goje svoju taljansku pjesmu i muziku, i oni svi nju ljube kao svoju, pomažu je i napreduje lijepo. Istina i mi imamo naše dično „Kolo“ a zborovi „Kola“ su kud i kamo bolji od njihovih, ali „Kolo“ nema orhestre, t. j. nema je više, a bilo bi...

Slev.: Ma nu, prosti što te presijecam. Palo mi je na pamet, a nijesam ti kazao, da je naš razgovor prudio Don Vici Škarpi.

Krem.: Ma zbilja? — Kako to?

Slev.: Valja reći što je pošteno i dati mu čast, kad ga ide. Ovih dana je predikao, ali lijepo, samo o Isusu i njegovoj nauci i o svetoj obitelji, a nije više tićao u kremenjake ni u pučku stranku. Dolačanima je to bilo puno drago, što je poslušao savjete „Kremenjake“ i propovijedao o stvarima, koje se za crkvu i pristojbe, a nebavio se politikom, koja u crkvu nespada. Za to mu i ja čast. A, bude li ovako postupao, i Dolačani kažu, da će ga častiti, inače slabo i naopako po nj. Eto vidiš, kako „Kremenjak“ i naš razgovor zna koristiti i naučiti pameti. Kažu mi Dolačani, da je to prvi put, otkad je došao, što predika; i lijepo.

Krem.: Ma to mi je baš drago čuti; jer mi nikom nemislino zla. A, bude li on nas častio, i mi ćemo njegoga. Okrene li drukčije, i mi ćemo okrenuti kraj.

Slev.: Eto, to sam ti htio reći. — A sad, ako 'š, molim te naprijed...

Krem.: Neću, kasno je, — Drugi put. — Bog!

Slev.: Bog! Kremenjače.

Naš gospodarski zastoj.

Zahvatimo li jednim poglednom gospodarski razvitak našega naroda, to ćemo opaziti i na temelju konkretnih činjenica doći do zaključka, da mi u gospodarstvu napredujemo vrlo slabo, da smo se u gospodarskom

pogledu istom počeli razvijati i da smo u toj grani narodnog života najmladji i najneiskusniji. Mi smo još u početku našeg gospodarskog razvijanja i rekbi da se taj početak ne miče, da se ne evolucioniše, a kako je prema onoj poslovici hladnog Germana svaki početak težak, to je sada i nama kao narodu u takovom stadiju gospodarskog stanja dosta teško, da ne rečem i pretežno. Kako je uređeno gospodarstvo ili bolje rečeno, kako naš seljak i težak rukovodi i upravlja tim gospodarstvom, to je izobraženom pa i čovjeku niže ruke dosta dobro poznato, a o tom nam najjasnije zборе i govore svagdanji težački vapaji, kroz koje provejava ona kobna i u srce dirajuća nota: pomozite!

Uz primitivnost i neupućenost našeg čovjeka, nastadoše u njegovu gospodarstvu i druge nevolje kao peronospera, filoksera, zavijača, lug i kako se sve zovu ti „božji biči“. Proti ovim i drugim nedaćama naš se težak ne zna, ili da se zgodnije izrazim nije znao boriti, jer im stečenim iskustvom i znanjem nije znao stvoriti nuždan ustuk, te ih izolirati. Taj nenadani „bič“ osupnuo je i iznebušio našeg težaka, našao ga je nepripravna i neoprezna, jer on, težak, nije bio oboružan nikakvim znanjem. To bijaše jednim od glavnih uzroka da se težak nije upustio u borbu protiv poljskim neprijateljima, što više, to je i bilo uzrokom da je narod zaostao i tako zapao u još veću sirotinju u kojoj, možemo reći, i dandanas živi i iz koje još nije našao izlaza. Vrlo žalosno!

Jedan od najzamašnijih i najglavnijih uzroka, zašto se naš čovjek ne zna snaći u racionalnom ili razumnim vođenju svog gospodarstva, jest slabo ili nikakovo znanje spojeno u ogromnoj većini slučajeva onim zasukanim konservativizmom, koji mu nalaže već po prirodnom ikstintu da jednako ne samo misli da li i radi kao i njegovi pradjedovi, onda, kad je nauka o razumnim gospodarenju duboko spavala ili bila još u povojima.

Bacimo li pogled u jedno 30-40 godina unatrag, pa ondašnji život uporedimo li sa današnjim stanjem i življenjem, to ćemo opaziti da smo mi u pogledu gospodarskog razvitka i napretka daleko i vrlo daleko zaostali za drugim narodima kao što su n. pr. Francuzi i Talijani. Opaziti ćemo da se nismo ni zere pomakli iz onog gospodarskog stanja, u kojem bijasmo natrag 40 godina, dočim da su nas drugi narodi, koji su onda bili skoro na jednakom gospodarskom nivô-u danas silno pretekli i nadmašili i u tom pogledu koraknuli upravo orijaškim korakom a to za to, jer su se latili racionalnog ili razumnog obradjivanja zemlje svoje, iz koje su napravili velike perivoje i osjegurali svoju egzistenciju i uhvatili se u kolo drugih kulturnih i bogatih naroda da zapovijedaju čitavome svijetu. Učinimo li ma i površnu prispodobu, to će nam se ukazati takov jaz, tako duboki ponor, da ga ne bi ničim zasuti mogli, i, ako se ne varamo, taj će jaz i ostati i bivati sve to širi i sve to dublji. Uzrok će tome biti opet taj, ako i nadalje bude naš težak iracionalno ili nerazumno upravljao svojim gospodarstvom, ako ga i nadalje budemo slali u polje jakih i punih mišica, ali gospodarski prazne glave.

Ne velimo time da je naš narod nerazuman i na tražan, da on ne zna ili po naravi ne može da utuvi i shvati. Sasma protivno. On je pače i bistar i domišljat i otvorene glave i da nije takov, davno bi bio propao u svjetskom vrtlogu i valovima nervozne konkurencije, koji i njega zapljuskuju i bûde iz letargičnog sna. Ali naš težak nije vikô da razumno upravlja sa ono malo svoje mûke, već on plete kotac, ko i otac, radi sasma

primitivno i u svome neznanju misli da će takovom od vjekova baštinjenom natražnjačkom metodom izdržati borbu do kraja. Vara se.

Prije 30-40 godina sve je bilo drukčije. Bilo je u izobilju svega, jer su vinogradi radjali, njive plodile, bilo blaga velikog i malog zuba, godine bile rodne i težak je imao pune ambare i bačve, jer-a to je najglavnije da se iztakne — nije bilo kod kuće ovake i ovolike utakmice iz vana, sa strane svijeta gospodarski naprednijega. A danas? Danas od svega toga ni stoti dio, a i to čovjek treba da proda i onda utjeranim novcem skupo plaća ono, što je prije u bezcjene bilo. To i još stotina drugih većih ili manjih poteškoća, koje ne dadu, da se ma i s mukom veže kraj krajem, silno ozlovoljuju našeg čovjeka, ubijaju u njemu svaki polet, svaku vjeru u mišice i rad, jer tvrdo i uporno drži, da je težački stalež najzapostavljeniji i najzapušteniji, da se za nj malo tko briga i o njem računa vodi, naprotiv da ga svak nastoji oguliti i odnijeti mu iz ustiju onaj njegov krvavi zalogaj.

Sve su ovo posljedice neznanja.

(Nastavit će se).

RAZNE VIJESTI.

Končerat „Kola“. Čujemo, da se „Kolo“ sprema do pruz dati svoj veliki končerat u kazalištu. Tad će se prvi put pokazati sa svojim novim kapelnikom, pak se nadamo, da će „Kolo“ opet pokazati, koliko šibenski težak vrijedi, kad mu se dade škola i dobar nauk. — Čujemo, da će biti zborova krasnih, od muzične vrijednosti i težih. Progovorićemo o tome poblize.

Ples „Kola“. Naše Hrvatsko Muzično društvo „Kolo“ dava svoj ples sa lutrijom na 27. Veljače 1908. Ples se sprema biti sjajan, a uspjeh još sjajniji.

Gosp. M. o Zuliani dava naredne nedilje lijepi končerat sa svojim učenicama. Zanimivo će biti vidjeti uspjeh njegove škole.

Preporučamo končerat toplo svima.

Vatrogasni ples. Naši vatrogasci priredjuju svoj ples dne 1. Veljače u kazalištu. Drago nam je i radujemo se.

Postalia. Pitamo ugl. ravnateljstvo pošta, zašto je ukinuta pruga Šibenik-Zadar, Četvrtkom u 5 sati u jutro? Je li to za korist i udobnost pučanstva ili za korist društva i nekih akcionera na Ravnateljstvu? Je l' de g. sav. Filippi? Kažite nam!

Slijepa i glupa nenvist. — Gosp. Dinko Sirovica opć. tajnik, neznamo zašto, olomio jo zub na novi učit. list „Novo Vrijeme“, što ga je pokrenuo g. D. Petranović. Siplje podvale, denuncije, ocrnjiva svog kolegu ružnim načinom, koji se nemože pohvaliti. Tako se bio uhvatio i Ad. Makale, svog kolege. Mi se nemožemo nego čuditi ovoj zavisti gosp. Sirovice, tim više, što je u njega pjesnička narav, koja se drži samo zlatnih strana i srebrnih lira, koje pod njegovim prstima tako ugodno i zvonko zveče. Pjesnik je! pak nevoli prašna tla i sterilne krajeve, i za to se diže gore, na više, gdje stoluju baršunasti, svileni ideali. A, znajući požrtvovnost gosp. Sirovive u rodoljubnim poslima, kad je po srijedi rad za narod, čudimo se, da on nepohvali g. D. P. za njegovu namjeru. Mi držimo, da je to naš bogom nadahnuti pjesnik učinio u času tikvične aberacije. Molimo vas lijepo — biti opć. tajnik, spontani pjesnik, urednik onako krasno uređivanog „Učiteljskog Glasa“, glavni su-

radnik „Hrv. Rieči“, prvog lista na Balkanu, pratiti svu politiku unutarnju i vanjsku, imati preko glave Ameriku i putovanje - američke flote! — pa nećete, da nastane tikvična aberacija!? — Onda se nećudite, kāne li i koja kaplja nenavisti. Ona je — Lapsus tikvikus.

Al ipak ljudi iz daljega treba da se čude, kako se nadju zajedno i složni „Nar. List“. „Hrv. Rieč“ i „Hrv. Kruna“. ta tri pošteni hrv. glasila od tri različita, čista i rodoljubna politička pravca, svakiput, kad se ima na koga u Šibeniku napadati, ko nije pristaša popovskofratarske stranke, koja se nahodi na općinskom koritu.

Ljudi iz daljega treba da se čude; mi iz bližega — nećudimo se. Poznamo mi ove političke pajace i maškarice.

Poborkinje za pravo žena. Kako saopštavaju londonski listovi, poborkinje za pravo žena ne zadovoljavaju se više samo prekidanjem ministara u javnim skupovima, nego su sad svoju akciju prenijele i na sudove i protestuju svuda, gdje god se sudi kakvoj ženi, protivu sudskih riješenja i presuda, donesenih po zakonima, koje su samo muškarci udesili. Pri tom izjavljuju, da će sve jednako protestovati, dokle god ih sud silom ne ukloni iz sudske dvorane. Po svemu izgleda, da postoji sporazum, po kome je ovaj pokret zahvatio cijelu britansku državu. Ovakih protesta bilo je u Londonu na nekoliko mjesta, pa onda u Grenviču i Šotlandu. Zavisi od temperamenta sudija, kako se gdje žene provedu, da li se više ili manje blago uklanjaju iz dvorane. Najburnija je scena bila u Glazgovu. Žene se u opšte tako ponašaju da se i sudije i ljudi u čudu pitaju, šta će sve to da znači i kako će se svršiti, jer žene drže i na domu oštre lekcije svojim muževima i rođacima.

Magle u Londonu su uprav nesnošljive, pa se zato u velike zanimaju vlasti, kako da ih iz grada izagnaju. U tu svrhu namjestiće se veoma jaki „projektor“ koji će razagnati maglene mase do najvećih visina, kako će ih zatim vjetar odnijeti. Projektori su 20 m. dugi i djeluju na maglu i na daljinu od 6 eng. milja. (preko $9\frac{1}{2}$ klm.) Uz te upotrebljavaće se još i topovi tlačenim zrakom, izumljeni od Demetrija Maggiora, pa će se tako grad moći osloboditi od magle kroz 20 minuta.

Japanski zubni ljekar. Vadi svojim pacijentima zube prstima, ne sluzeći se pri ovoj operaciji nikakvim orudjem. Dokopa lijevom rukom svoju „žrtvu“ za donju vilicu tako, da moraju usta ostati otvorena, uvuče palac i kažiprst od desne ruke u stradalnikova usta, pa mu, ako ustreba, izvadi za trenuće oka 5 ili 6 zuba. Ma da se ovo čini nevjerovatno, ipak se ova operacija da lako objasniti time, što se japanski zubni ljekari stare škole spremaju za svoju vještinu na osobit način. U dasci od čamova drveta ima po više rupa, u kojima su utvrđeni klinci. Ova se daska metne na zemlju, a pripravnik zubnoga ljekarstva vrši tu svoja vježbanja vadeći palcem i kažiprstom klinac po klinac. Ta se vježbanja ponavljaju svakoga dana, najprije na čamovim daskama u klincima, poslije na hrastovim a najposlije na daskama i klincima od najtvrdjeg drveta; klinci se svakoga dana sve jače i čvršće utjeraju u rupe. Kad se kandidat toliko izvježbao, da može i posljednji ogled izvršiti bez ikakve muke, priznaje mu ispitna komisija zrelost za vršenje njegove vještine.

Miši plesači. Japanski je miš jedna od najčudnovatijih živina. Bijele je dlake sa crnim piknjama, a rep, noge i gubica žive ružičaste boje. Ono, što ga iznim-

nim čini, to je ples i što nemože da trče upravnim pravcem. Prepane li se, vrti se na različite načine kao da nezna, kamo ima da pobjegne. Danju spava a noću galami plešući neprestano i to tako brzo da je nemoguće znati okreće li se na nozi, na repu ili na cijelom tijelu. Kad se tako vraški vrti, izgleda kao bilejo klupko sa crnim rubom iz kojeg izlaze bezbrojne noge i repovi.

Žedja. Čovjek može izdržati glad i neumrijeti za 30, 40 i 50 dana, ali od žedje umre puno brže. Organizam čovjeka nemože bez kapljevine nadoknaditi vodu, koju tijelo brzo i neprestano gubi. Njeki američki liječnik spominje izvanredni slučaj nekog meksikanca, koji je zalutao po arizonskim pustarama a živio 8 dana bez pića, i opaža da skrajna žedja prouzrokuje „živuću smrt“. Čovjek počimlje propadati od nogu prama glavi uslijed nepravilnog teka krvi. Prsti na nogama otpadaju a koža puca i bez da se krv gubi, jer postane preveć gusta.

Iz života pk. kralja Oskara. Jedan pariški list prije nekoliko dana donio je ovu zanimljivu i interesantnu anegdotu iz života švedskog kralja Oskara. Kralj Oskar neobično mnogo voli cvijeće, i još kao princ, on je u slobodnim časovima njegovao cvieće. On je tada stanovao u usamljenoj vili Sv. Rafaela. Alphonse Karr poznati i duhoviti francezki humorista, bio mu je susjed, i knežević Oskar i humorista vrlo često su se sastajali i prijateljski razgovarali.

Jednoga dana pošalje Karr svoga slugu princu sa molbom, da mu iz njegove biblioteke za nekoliko dana pozajmi knjigu o bilinskim vrstama od čuvenog botaničara Linea. Princ Oskar mu je odgovorio, da se on drži načela, da nikome ne daje svoje knjige na čitanje, ali da g. Karr može doći i u njegovoj vili razgledati tu knjigu.

Poslije nekoliko nedjelja zatreba princu Oskaru kantica za zalijevanje cvijeća. Kako je njegova kanta bila nešto pokvarena, on pošlje svoga slugu Karru i zamoli ga, da mu pozajmi svoju kantu. Karr je tada odgovorio princu, da se on drži načela, da nikome kantu van svoje kuće ne daje, ali da princ može doći i u njegovoj bašći zalijevati iz kante koliko ga je volja.

Princ Oskar se sjetio otkuda takav odgovor, nasmejao se, i dalje ostao s Karrom u prijateljstvu.

Mo želi navrnutih naših loza na američanskoj podlozi svake vrste, nek se obrati potpisanome kao zastupatelju

===== **firme FORČIĆ I DRUG** =====

Naručbe prima do 15 veljače

VICKO BUJAS pok. ŠIME, zastupatelj
ŠIBENIK — (Dolac).

Preporučujem št. općinstvu moju novu i bogatu

URARIJU I ZLATARIJU

— u gradu (Medjugarim) —

— **CIJENE UMJERENE.** —

— **Eugen Pettoello — Šibenik.** —

8-26

PRIOPĆENO *)

Otvoreno pismo Gospodinu Načelniku Grada Šibenika.

Dne 11. tek. mj. okolo 11 sati u večer u društvu Ante Perkovića ušao sam u „Kavanu Dračara“. Slučajno opazih redara Čaletu, te u šali primjetih mu: „lijepo je ovo od vas redara, ti ovdje, drugi u „Balkanu“ a ostali u Kup..... — a kad je tako — tko će vršiti službu po gradu i držati red“.

Rečeni Čaleta odgovori mi: da sam prasac i da šutim, to izrekavši izadje vanka iz Kavane; na koje riječi ja ostadoh iznebušen.

Pošto je ura bila već kasna, poslije jedno pol sata u društvu istog Perkovića, uputim se kući. Netom izadjoh iz Kavane, preda mnom se stvori ništa manje nego 7 redara. Rekoh im „dobra noć ljudi“, ali njihov odgovor bijaše: „i mi smo ovdje; u ime zakona, ti si uapšen“. — Ja odgovorih da nema nikakova razloga, mome uapšenju, jer ako sam ja redaru Čaleti što u šali rekao, a on ako želi za zbilja primiti, nek me javi zakonu. No oni to uporno tražiše, da ja moram svakako u zatvor. Ja pak poznavajući ponašanje redara, a još bolje po općem glasu znajući vrstu zatvora, u koji oni spraćaju ljude — što se nebi smjelo dopuštati ni krepane mrcine, odgovorih: ja neću s vama; ako što imate, javite me zakonu.

No oni ni pet ni šest već me zgrabiše ko za noge, ko za ruke, ko za prsa, ko za glavu, te vukuć me do slipića **nemilo me tukoše** i u isti spratiše u kojemu sam morao stati 18 sati. Ako, rekoh, i vrabci pod krovom znadu da tamnice općinske nijesu ni za mrcine, a kamo li za čeljad krštenu, ipak uzorno redarstvo nije mi htjelo dati ni komad biljčine da se pokrijem, tako da sam bio prinudjen izvaditi komad ploče i tući u vrata, da mi se dade pokrivač.

Mjesto pokrivača dobio sam riječi Kulića nadredara: „*Stani s mirom lopove! Ako dodjem doli svega ću te satrati*“.

Gospodine Načelniče, zašto me je ta jabuka dopala, ja neznam, pošto znam da niesam kriv — premda će mnogi građani reći da sam u šali istinu kazao — rekoh da nijesam kriv, van da me je ta jabuka zapala za to što nijesam pristaša Vaše dične i mnogopoštovane stranke, a mislim da i Vi nećete moći ni smjeti dopustiti, da se Šibenčani ni na *ovakov* način niti u zatvore *onake vrsti* strpavaju.

Možete li Gospodine Načelniče i na dalje dopuštati, da redarstvo zlostavlja Šibenčane, ne za to što su krivi, već za to što su *neki* redari *onakovi*.

Protumačite Vi tu korektnost redarstva i njihovu pristranost i prosudite dobro, odakle potječu takovi naputei redarstva, jer Vam evo dokaza, da je sinoć neki T... pred Vatavuka krčmom, rekao redaru Zoriću, da mu j... Boga, njemu i redu, i onomu komu ga je dao, i stavio mu prste pod grkljan. Ali za neke nepostoji redarstvo iz prostog razloga što su općinske skutonoše, premda po postupanju redarstva morao bi sumnjati da se je i tome T... dogodilo isto kao i meni.

Gospodine Načelniče Vi nijeste Šibenčanac, ali ste Načelnik našeg Šibenika, pa zato gledajte, molim Vas, imati malo milosrdja prama nama. — Liječite ranu za vremena, jer je svaka sila za vremena a nevolja redom ide.

ŠIBENIK, 14. Januara 1908.

Ive Gojanović pk. Jose.

*) Uredništvo ne prima odgovornosti.

